

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea
să se adreseze la «Re-
dacţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul III.

Blaşiu 8 April 1893.

Numărul 14.

Cătră fraşii alegători.

Ōra fericită sau fatală se apropie!

Ōra, în care clerul ardelen ă pentru a deca ōră în două vécuri se adună spre a arăta Maieştăşii Sale, că pentru cine palpiteză inima sa!

Ca năierul ă pre mare, ce-şii caută farul ă sēu, aşa privesce clerul ardelen ă în drepta şi în stînga după doritul ă inimei sale.

Mulşii pōte şi-l ă vor ă fi aflat ă, mulşii pōte că încă nu. Accia să nu se încredă, aceştia să nu despereze.

De două vécuri Dumneđe ă a condus ă biserica nōstră în timpurii fōrte grele, şi clerul ardelen ă ascultând ă şōptele tainice ale Lui, încă nici odată nu s'a înşelat ă.

Sperăm ă tare, că ascultând ă de acelea-şii şōpte, nici acum nu se va înşela. Ne temem ă însă, că neascultând ă de ele, pōte plânge amar ă.

Darul ă lui Dumneđe ă şi grija archireilor ă nostri din patru diecese ă ne-a binecuvîntat ă cu destul bărbat ă vrednic ă, cari şi altor ă nēmuri le-ar face onōre; cu bărbat ă, cari cu demnitate ar' putē purta bēţul ă pastoral ă mitropolitan ă spre a apēra şi pedepsi.

Nu vrem ă a atrage atenţiunea clerul ă nostru asupra nici unuia.

Avem ă prea mult ă respect ă de el ă, decât ă să cercăm ă al ă influinţa. Demnitatea înaltă mitropolitană este pentru noi mult ă mai sântă, decât ă să o maculăm ă trăgēnd ă jos ă în discuşii ă dia-

ristice. Căci nu un ă biet ă deputat ă dietal ă, ci Mitropolit ă al ă Romānilor ă unişii voim ă noi să alegem ă. Pre acela discuşiiunea ăiaristică pōte să-l ă înalte mai sus ă decât ă e; pre acesta însă il ă scobōră mai jos ă decât ă merită.

Asta însă nu ne împedecă, a espune în abstracto, cum poftescē timpul ă înaintat ă de astăđii să fie Mitropolit ă nostru.

Noi alegem ă pre Mitropolit ă nostru în vécul ă al ă nōuēspredecelea, vécul ă culturēi şi al ă civilisaşiiunii. Vorbind ă după calculul ă omenesc ă însă, activitatea ă lui va căde pōte în cea mai mare parte în vécul ă al ă douădecilea, vécul ă unui progres ă, ce noi acum pōte nici presimşii nu-l ă putem ă.

Dacă Mitropolit ă nostru stând ă în fruntea poporului ă nostru, are să-l ă conducă în vécul ă al ă douădecilea, atunci întâi ă şi mai întâi Mitropolit ă nostru va avē să întrunescă în sine cultura generală, ce vécul ă al ă nōuēspredecelea o pōte pofti dela un ă bărbat ă pus ă în demnitate aşa înaltă. Cultura acēsta însă trebuie de o parte să înfrumşeteze o inimă curată romānescă, de alta trebuie să fie pătrunsă, străbătută, nobilitată, sau mai bine ăişii, supranaturalisată de tōte virtuşii teologice şi morale creştine, începēnd ă dela cea comună a afabilităşii pānă la cea mai înaltă a martiriului. Cultură deplină modernă, o inimă romānescă, unite amēndōne cu virtuşii eroică creştină, étă în câteva cuvinte

contururile de căpetenie, ce le dorim ă noi în fiitorul ă nostru Mitropolit ă.

De unde întâiul ă scopul ă, de care trebuie să se păzască alegătorii, este unilateralitatea. O virtuşii singuratică pōte face mult ă bine în un ă cerc ă convenabil ă de activitate. Ridicată însă pre scaunul ă mitropolitan ă, şi nefind ă însoşit ă şi de celealalte, pōte fi stricăciōsă. Ascetul ă de pildă, pōte fi bun ă în mănăstire, însă slab ă pre tronul ă mitropolitan ă. O inteliginţa anumită pōte lumina mult ă rămānēnd ă pre terenul ă ei natural ă. Înaltă însă la demnitatea mitropolitană, dacă nu e împodobită şi cu laurii virtuşii, pōte fi chiar fatală. Eruditul ă de cabinet ă pentru esemplu, rămānēnd ă lângă biblioteca sa, pōte promova mult ă progresul ă sciinşiiific ă. Redicată pre tronul ă mitropolitan ă însă pōte strica mult ă. Înşufleşiierea unilaterală în un ă cerc ă mai mic ă de activitate pōte fi salutară. Pre tronul ă mitropolitan ă, chiar din contră, stricăciōsă. Bisericanul ă entusiast ă de pildă, pōte fi fōrte folositor ă în o puşēşiiune mai inferiōră. Aşēdat ă însă în scaunul ă mitropolitan ă pōte cauza multe daune, dacă nu e înşufleşiiit ă şi de iubirea de nēm ă.

Unilateralitatea însă nu este numai stricăciōsă în atari acte, cum este cel ă al ă alegerii, ci din firea ei este de aşa, căt ă fōrte uşor ă pōte trage pre alegătorii în virtuşiiul ei. O calitate strălucită a unui individ ă, ce orbesce ochii pre conta altor ă calităşii, ce-i lipsesc ă,

Feuilleton.

Mort ă a fost ă şi a înviat ă.

Alexandru Velinţan ă numai de 3 ani se aşēdase în orăşelul ă Tirgul ă-Mare, dar în aceştii 3 ani şi-a făcut ă nume de medic ă vestit ă, şi-a câştigat ă avere frumoşă, şi ce înainte lui preşiiia neasēmēnat ă mai mult ă, în aceştii 3 ani a alinat ă atătea dureri, a şters ă atătea lacrimi, şi atătea vieşii a smuls ă din ghiarēle mortii.

Abia era trecut ă de 30 de ani, ai putē dice, abia eşii din şcole, şi numele lui şi ajunsese dintr'un ă colşii de ţară pānă într'altul ă. Omenii curgead ă-curgead ă la dinsul ă de prin locuri îndepărtate.

Să te miri dară, dacă succesele continue, laudele lumii, laude de altfel ă meritate, l'ău făcut ă tot ă mai încredut ă şi mai încredut ă în sine, ai putē să dici, cam în-gâmşat ă? Ne mai credēnd ă în Dumneđe ă, cui avea să atribue vindecările făcute, de nu isteşiiimel ă ostenelelor ă sale?

Velinţan ă a avut ă să lupte cu multe neajunsuri, pānă să ajungă medic ă. Pre tatăl ă sēu abia l'a pomenit ă. Mamă-sa fi spu-

sese, că a fost ă învăţator ă şi că a murit ă de tiner ă.

După mōrtea tatălui sēu s'ău mutat ă în orăşelul ă Surduc ă la unchiul ă sēu, fratele mamă-sa, scriitor ă la judecătoria cercuală de acolo. Vremurii grele ă încep ă de acuma, că unchiul ă sēu era bēţiv ă, dar şi mai grele după mōrtea lui. Mamă-sa mai numai cu lucrul ă mānilor ă sale, cu spălatul ă, cusutul ă şi lucruri de mână a putut ă, să se susşiiină şi să-l ă mai ţină şi pre dinsul ă la şcolă.

Dar rēul ă în loc ă să scađă, s'a mărit ă. Lucrul ă şi neodihna ă sēcāt ă puterile mamei sale, mamă-sa a căđut ă la pat ă şi 2 luni de ăşii a atărnat ă între viaşii şi mōrte, pānă ce în urmă totuşii a învins ă viaşii.

Bunătatea bētrānului medic ă, ce numai în cine a curat ă pre mamă-sa în bōla ei îndelungată, l'a mişcat ă pānă în adāncul ă inimei, şi încă de atunci s'a fost ă hotărīt ă să se facă medic ă şi s'a legat ă, că de fi va succede să se facă, pentru mila făcută mamei sale, nu va lăsa nemāngălat ă nici un ă bolnav ă, ér pre cei lipsişi fi va mai şi ajuta cu ce fi va sta în putere.

Cānd ă mamă-sa ajunsese să se şcolē, afară de pat ă, de masă, un ă scaun ă şi haşiiele lor ă de pat ă nimic ă, dar chiar nimic ă nu mai avea ă.

De atunci a început ă să mănānce pāne străină. Mamă-sa a mers ă departe la sat ă, la o mătuşă de a lui, soră de a tată-sēu. Bărbatul ei murise şi neavēnd ă copil ă chemat ă pre cumnată-sa la sine. Mult ă nu avea nici ea, dar puşiiinul ă ce l'a avut ă, cu drag ă l'a împărşiiit ă cu ea. El ă a rămas ă să studieze mai departe. La tatăl ă unşii conşcolari ă de al ă sēu i-se făcu milă de băietul ă deşcept ă şi curăşiiel ă, l'a luat ă la sine, să înveşii împreună cu fiul ă sēu.

Amară e pānea străină dată în chip ă de milă. Cine nu o a gustat ă nici închipuire nu şii pōte face. Dinsul ă a avut ă parte de ea, gustat ă-la şi simşiiit ă-la în de ajuns ă amărăla.

Dar voinşiiţa lui de fer ă a delăturat ă pedeci, a învins ă greutăşii şi a trecut ă tot ă înainte. A absolvat ă gimnasiul ă şi studiile dela universitate, numai cu puterile lui, fără nici un ă ajutor ă străin ă.

Avut ă să se lupte şi cu bōle, şi pōte numai gândul ă, că are să fie mamei sale răđēm ă la bētrāneşii, i-a dat ă puteri să învingă mōrtea. A învins ă-o, s'a scōlat ă şi a început ă de nou lupta pentru viaşii şi din lupta acēsta a eşii învingător ă.

Đi de serbătōre a fost ă pentru el ă

mai ușor atrage atențiunea asupra sa, decât multe calități normale ale altuia, însă unite în unu întregu armonicu. Cântul minunatu alu Sirenelorū pre mulți i-a atrasu în vârtejulu lorū, căci atrași numai de elū, n'au cugetatu la aceea, că ce însoțitorī înfricoșati au cântulu lorū.

Etă pentru ce amū dīsū, că celū de întâiu scopulū periculosū pentru alegătorī, este unilateralitatea.

Alū doile scopulū este specia și masca culturēi și a virtuții chiar așa de primejdiosă ca și unilateralitatea. „Nu totū e aurū, ce scilpesce,“ dīce proverbiulū. De câte ori superficialitatea este mai pretensivă, mai arogantă și mai curagiosă ca cultura adevērată! Și pre căți nu pōte ea înșela! De câte ori pedanteria și fanfaronajulū nu-și câștigă trecere și stimă mai mare ca cultura seriōsă, însă modestă! De câte ori cultura frumosă nu este în servițiulū nobilū alū idealelorū, ci în celū frivolū alū patimelorū! Câte viții de pildă nu îmbracă în lume masca iubiri de adevērū? Câte motive rele nu staū ascunse sub specia filantropiei? De câte ori frumosulū, soțulū lāsatu de Dumneđeū alū bunulū și alū adevērulū, nu e batjocoritū sub firma de motive mai înalte, în adevērū însă fōrte ordinare? De câte ori chiar și binefacerea nepurcedēndū din motive de caritate, n'are nici o valōre morală? Cātū abusu se comite în lume numai sub masca iubiri națiunii? De câte ori sub mantaua sincerității și francheței se ascunde astuția?

Și clerulū nostru, care din patru diecese nu concurge decât în parte la alegerea Mitropolitulū, e unū lucru firescū, că nu pōte avē practica și rutina aceea electorală, ca unū clerū, în viața căruia se repetescū mai desū acte așa momentōse ca actulū alegeri unū capū diecesanū sau provincialū? De altă parte istoria critică și nepartiālă

a alegerilorū de până acum încă ne lipsesc. Și o istorie deplină și eshauriantă a alegerilorū mai vechi, pōte că nu vomū avē nici cāndū, din lipsa datelorū. Eră istoria alegerilorū mai recente nu se pōte scrie, decât după ce se va stīnge cu totul generațiunea, ce a luatū parte la ele. Și așa lipsindū clerulū practica electorală, și istoria „vitae magistra“ ușorū pōte fi sedusū de masca virtuții și a culturēi.

O seducere numai din motivele aceste este escusabilă chiar și înaintea prevedinței dumneđesci. De aceea deși seduceri de aceste s'au întâmplatu și în trecutū, totuși a pāsitu prevedința dumneđescă la mijlocū, și a reparatu totū.

Astăđi însă o atare seducere sau greșală nu mai este escusabilă. Căci dacă și astăđi îi lipsesc clerulū practica și îndreptariulū istoriei, este dealtă parte multū mai înaintatū în cultură ca la alegerile trecute. Și cultura frumosă de astăđi a clerulū pōte suplini în mare parte lipsa practicei și a îndreptariulū istoricū. Chiar pentru aceea e posibilū, că astăđi prevedința dumneđescă să ne părăsescă, dacă nu ne vomū folosi cu totă sinceritatea și sântenia de puterea intelectuală, ce o avemū, căci Dumneđeū suplinese defectulū nevinovatū, „nici odată însă indolincă.

Ca și de unilateralitate, chiar așa trebe să se păzescă clerulū la alegere și de masca virtuții și a culturēi.

Alū treilea scopulū este egoismulū individualū, dar mai cu samă colectivū. Interesulū privatū nu odată seduce și pre omulū celū mai de valōre, și numai o temere mare de Dumneđeū și o cultură eminentă îlū pōte aduce la tăcere. Eră de altă parte ar fi unū semnū fōrte caracteristicū a unū orisonū de vederi restrīnsū, cāndū în fața unū actū de așa mare momīntū, nu s'ar căuta întâiu la demnitatea persōnei, ci la loculū de unde e, din Ardēlū sau Ungaria, din

archidieceasă sau diecesele sufragane. Căci nu Mitropolitū de acolo sau de acolo voimū noi să alegemū, ci Mitropolitū vrednicū următorū a venerandulū șirū dela Atanasīū până la Vancea. Și apoi dacă ne despartū munții și confiniile dieceselorū, ne unescē totu-și: o credință, unū botezū, unū capū vēdūtū, unū ritū, o limbă și o singură iubire inflăcărata a bisericei și nēmulū nostru. Suntemū mlădițe împrăstite în patru diecese, însă toți din aceea-și vită.

Mitropolitulū are să fie poporulū nostru „cetatea ce stă pre vârfulū muntelū,“ „luminariulū ce luminează tuturorū celorū din casă.“ Pōte că deți de ani spiritulū lui va da directiva culturală poporului nostru. Nouē, cari sute de ani amū stagnatū, în drumulū progresulū ne este scumpū și unū minutū. Și dacă Mitropolitulū nostru nu va da directivă sau nu directivă sântōsă culturală, atunci nu minute, ci deți de ani putemū pierde.

În organismulū poporului nostru lipsescū factori aceia culturali, cari alte popōre îi au cu prisosință. De aceea la noi încă multū timpū clerulū va fi factorulū celū mai însemnatū culturalū, fără de care poporulū nostru este perdutū. În fruntea clerulū stă episcopatulū, și în fruntea tuturorū Mitropolitulū. Ce va fi de noi, cāndū însu-și celū din frunte, nu va fi factorū deplinatū culturalū? „Bate-voiu păstoriulū, și se vorū risipi oile turmei.“ Apatia, indolincă, neglijință, stagnare, regresū, unilateralitate și alte viții culturale vorū cuprinde pre încetulū totū clerulū și în urmă totū organismulū poporului nostru.

Adevērulū, bunulū și frumosulū. În aceste trei stă totă cultura adevērată. Unde lipsescū tōte trei, acolo nu e cultură ci barbarie. Unde lipsescē numai unulū, acolo e cultură bastardă. În aceste trei se manifestă progresulū cul-

diua, cāndū a pututū să întindă prima-dată ajutoriū sērmanei sale mame. Scrisōrea, ce i-a trimisū mamă-sa atunei, a fostū scāldată în lacrimi de bucurie, de icī coala nu mai puteai ceti cuvinte întregi, er lacrimile lui s'au unitū cu lacrimile mamei sale și a mai ștersū și din ce a fostū rēmasū.

Dupăce s'a mutatū la Tîrgulū-Mare, a rugatū pre mama și mătușă-sa să se strămute la dēnsulū, dar de strămutatū nici nu nu voia să audă.

Mātușă sa la satū crescuse, la satū îmbetrānise. Să vină acuma la bētrānețe între omeni noi, cu obiceiturī nouē? E prea târđiū, așa dīcea.

Mamă-sa nu voia să se despartă de mătușă Elisaveta. În dīle negre Elisaveta i-a data adăpostū și hrană. Să o lase singură acuma cāndū se apropie bētrānețele grele? Fiulū sēu se va însura și își va aduce în casă o dōmnă mare. Potrivise-va ea de sōcră la o dōmnă mare? Și chiar și cu Alesandru cine scie în câte nu se va potrivi!

Într'una scie bine, că nu se mai potrivescū. Ea a rēmasū credinciosă și în Trica Domnului. Elū nu mai crede. Odinōră în copilărie își unia rugăciunile cu ale ei și o întreba cu dragū despre Dumneđeū și lumea cea alaltă. Acum nu îi vorbesce decâtū despre luptele grele ce le-a purtatū cu lipsele, despre lupta amară pentru viață, despre isprăvirile sale, despre vindecări și felii de felii de operațiuni grele. Despre Dumneđeū însă nici o pomōnă nu mai face. Pare că

nu dela Dumneđeū a căpētatū trupū sântōsū și minte sântōsă în trupū, pare-că nu Dumneđeū i-a datū putere, să nu cadă învinsū în lupte așa de grele, pare că nu Dumneđeū îi stă întru ajutoriū la vindecări!

De câte-ori a începutū cu elū vorbă despre credință și Dumneđeū, elū pre nesimțite a întorsū vorba în altă parte. O iubesce și se teme a-i face supērare de aceea și numai de aceea se feresce a-i spune, că nu mai crede în biserică și Dumneđeū.

Dar și mai bine îi așa. Mai bine este să nu anđă dēnsa din gura lui de a dreptulū vorbe de necredință și pōte ceva și mai îngrozitorū. Ușorū s'ar putē să-lū urēasca, să-lū urēscă pentru totdeuna!

De ce să mērgă dară în Tîrgulū-Mare? Îi este fiū și o dōre de starea lui de orbie, dar ce pōte face ea pentru dēnsulū! Pōte face să se rōge, atāta îi totū, dar aceea și în Sdrobeni o pōte face, și pōte e mai bine, să o facă aci.

Cu Elisabeta vorbescū adeseori despre lucruri sante, despre credință și Dumneđeū și așa de mângălată se simte după vorbe de aceste. În orașū cu cine să o facă? Și ore nu ar slăbi și ea în credință, neavīndū cu cine să vorbescă despre Dumneđeū?

Astfelii tōte au rēmasū precum au fostū. Dēnsa și cumnată-sa în Sdrobeni, elū în Tîrgulū-Mare, medicū vestitū și căutatū de totū.

Din cāndū în cāndū mai venia elū prin Sdrobeni pre vreme scurtă. Tîrgulū-Mare,

însă e departe și pre lângă cuprinderea lui multă, rarū se întâmplă, să-și mai pōtă rupe ceva timpū pentru venitū.

Trecuse multă vreme, decāndū nu îlū mai vēduse, și o cuprinse unū felii de dorū, să îlū vadă. Scia că în pripă nu se va mai abate prin Sdrobeni. E timpū de primăvara, timpū de bōle și în timpuri de aceste unū medicū vestitū să albă aripi și nu pōte ajunge pre la totū, necum să mai aibă și timpū de alte lucruri.

Își făcuse dară socotēla, să mērgă dēnsa la elū. Ca mîne era să plece, dar timpulū de primăvară se schimbă tute, er cāndū timpulū a mai fostū venitū la cale, se schimbă în dēnsa, nu dorulū de a merge, ci sântatea.

O cuprinsese nisce ferbințeli în capū și slăbiciuni în trupū. Deocamdată numai atāta, mai târđiū însă pare că simția și ceva junghiū în cōsta stīngă.

S'a gânditū să trimetă vorbă lui Alesandru, dar er s'a resgānditū. Alesandru scie, că dēnsa e fire răbdurie, că răbdă în sine și nu spune. De va trāmite la dēnsulū, se va spāria credēndū, că cine scie cātū i-ar fi de rēū, precāndū așa de rēū totū nu îi este. Mai avut'ă dēnsa durere de capū, friguri și chiar și junghiū.

Ađi rēū, mîne mai rēū, er poimāne nu s'a mai pututū purta pre piciorē, dar de trāmisū totū nu a trāmisū. În dīua următoare, cāndū a trāmisū, îi era de totū rēū.

Spre nenorocire Alesandru nu era acasă

turală lumescă. Adevărul în știință, bunul în fapte, și frumosul în artă. În aceste trei se manifestează și plenitudinea vieții bisericesci. Adevărul în credință, bunul în morală, și frumosul în rită. De unde triplă are să fie și directiva culturală așteptată dela Mitropolitul nostru. Arhiepiscopul alu adevărului, alu bunului și alu frumosului are să fie. Solicitarea lui părintescă are să planteze, crească și îndeplinească adevărul, bunul și frumosul în toate fibrele și relațiile vieții noastre, câtă progresul în toate trei să fie totu din ce în ce mai evident. De nu va face acesta, pre elu nu-lu așteptă nici o recunoștință, era pre noi în locu de a ne apropia, ne departă de idealul nostru cultural.

Mitropolitul este primul lucrător în via cultura adevărate creștine, însă nu e singurul lucrător. Pre lângă elu și cu elu mai osteneșcu în muncă încă sute și mii alții, cari cu elu formează unu corp organic. Împreună lucrarea însă nu este posibilă fără concordie și armonie frățească. Nici concordia, nici armonia nu e posibilă, dacă aspirațiile nu le sunt comune, sau de le sunt comune, nu le sunt comune mijlocele. Arhiepiscopii nostri până acum așa înțelepți au fost, câtă în adevăr și în faptă nici unulu n'a venit în conflict cu poporul din cauza diversității aspirațiilor și mijlocelor de lipsă la realizarea lor. Votul clerului ardelenu credem că va întocmi lucrul astfel, câtă să nu avem temere, că se va întâmpla acesta curându, căci unu atare conflict slăbește puterea capului, slăbește puterea membrilor, paralizează întregu organismul și chiar prin aceea întărește pre inimici și le face învingerea ușoră.

Amu scrisu șirurile aceste îmbolziți de palpitațiile inimii noastre pro-

duse de speranță și îngrijire. N'are clerul ardelenu să le considere ca pre o directivă, ce amu voi a i-o da. Căci nu sunt decatu o simplă expresiune a unor cugete frământate în mintea noastră, a unor dorințe nutrite în inima noastră, de cândă a devenitu scaunul mitropolitanu în vacanță. Alții pote voru ave cugete mai înalte, dorințe mai mari. Credem însă, că celu puțin îndreptățirea și sinceritatea cugetelor și dorințelor noastre nu va pute fi trasă la îndoală.

Nu mai dicem alta, ci sfârșim dicendu clerului arhiepiscopesc: Amici și inimi, aceia cu încredere, aceștia cu temere, privescu la actul tău din 16 Aprilu! unu act istoricu ai să îndeplinești în ziua acesta! Tribunalul istoriei va judeca asupra serioșității și maturității lui!

Reverse Dumneșcu darul seșu, ca actul acesta să fie unu act binecuvântat din nemu în nemu!

— **Matriculele civile.** — Foile din țară și străinătate ne aduc știrea, că cu ocaziunea călătoriei ministrilor Wekerle și Hieronymi la Viena Majestatea Sa ar fi dată deja sancțiunea prealabilă proiectului de lege pentru introducerea matriculelor civile, ca acela să potă fi prezentat corpurilor legiuătoare.

Știrea acesta ar dovedi, că matriculele civile preste scurtu timp se voru introduce. Ca și altor foi, așa și nouă ni-se pare fusă, că va mai trece încă destul timp, până ce proiectul acesta va deveni lege. Căci preste totu vorbindu, introducerea matriculelor civile înainte de căsătoria civilă obligătoare ni-se pare unu lucru nelogicu. Matriculele preste totu testifică despre lucruri întâmplăte înainte oficialulu, ce le portă, anume despre botezul, respective nascerea, căsătoria și mórtea cuiva. Acum toate lucrurile aceste se întâmplă de presente înainte oficialulu confesiunilor. Cândă se va introduce căsătoria civilă obligătoare, atunci încheându-se căsătoria înainte oficialulu ci-

vilă, e unu ce firescu, că și nascerea și mórtea cetățenilor va trebui să se constate prin oficialulu civilu respectiv, fiindu că constatarea nascerii și morții indivizilor sunt în strinsă legătură cu instituțiunea căsătoriei. Amintim de pildă numai, că dela nascere atârna consăngenitatea mirilor, era dela mórte de multe ori statul liberu alu lor. Acum până nu se introduce căsătoria civilă obligătoare, până atunci oficialii civili neputendu constata căsătoriile încheiate, nu pot constata nici prunci născuți din ele, nici morțile căsătoritorilor, căci toate aceste le constată confesiunile. Cum voru duce dară oficialii civili matricule, cari să testifice despre lucruri, cari nu s'au întâmplat înainte lor?

Afară de aceea guvernul stă înainte matriculelor civile chiar și după introducerea căsătoriei civile ca înainte unu nodu gordianu. Principiul fundamental alu matriculelor este, că oficialulu, care le portă, să nu inducă în ele decatu acte, la cari a fostu martor oculat. Asta însă nu o pot face decatu oficialii confesiunilor. Căci unu martor oculat mai bun ca acela nu pote fi, care îndeplinește botezul, cununia și înmormintarea. Atari martori oculați nu pot fi nici cândă oficialii civili mai cu samă la nascere și morți. Căci dacă oficialulu civilu, va avé să constate nascerea, va trebui să fie de față, cândă se nasce cineva. Bietele mame în durerile nascerii voru trebui să trimită după oficialulu civilu, ca să constate nascerea fiindu prezentu, căci altcum voru fi pedepsite. Oficialulu va trebui iórna vara să petrecă toți morții până la grópă, și acolo să stea până îi astupă, ca să constate mórtea. Ore însă aflase-vor oficialii de aceștia? Preoții o facu, căci poporul nu vre să îngrope fără preot. Fără oficialulu civilu însă o va face bucosu, căci prezența lui e numai o sarcină pentru popor, și nu are nici o valoare religioasă.

Astfelu potem dice, că din matriculele civile se voru nasce unu legionu de încurături multu mai rele decatu vre-unu abuz, ce s'a întâmplat până acum pre ici colo cu ele.

Pentru aceea credem, că faima cu

și abia a treia și a pututu să vină. A venit și nici nu s'a mai dus până nu o a înmormintat.

Știa și dînsa, că nu mai are multe. Nu îi părea rău, că trebuie să se mute. Totu trebuie să se întimplă odată, și dacă voia Domnul e să se întimplă acuma, acuma e mai bine să se întimplă. O singură dorință mai avea, să-lu vadă pre Alexandru întorsu la credință, dar pote nu a fost vrednică, să o mai vadă și asta cu ochii.

Mărturisirea și cuminecarea ei și liniștea cu care se pregătea de mórte, cuvintele și povețele ei din urmă au făcut impresiune adâncă asupra lui Alexandru. Cândă i-a dîsu cu voce aprăpe stînsă, să nu cerce nici odată a răpi altora credință, să se ferescă de femeea necredincioasă și să nu pună pedeci, cândă darul lui Dumneșcu va cerca să între pre ușa inimii lui, atunci nu și-a mai pututu reține lacrimile, a alergat afară și a plînsu amar. Cândă se întorse în chilie, mamă-sa nu mai era, adormise în brațele Elisabetei cu numele lui pre buze.

Gândulu, că necredința lui a amărît césul din urmă a iubitei sale mame, îi urmăria mereu, și numai ocupațiile cele multe l'au pututu face să uite.

În multele sale călătorii pre la bolnavi s'a întâmplat să se abată odată pre la proprietariul Ioan Soreanu din Budurléa. Rânduia în îndestulirea, ce a vedit' o întră căsă și în toate, s'a tipăritu adânc în mintea lui. Și cu câtă s'a întâmplat să mergă mai

adeseori, cu atât mai adeseori i-a venit să mergă era.

Mersul la Budurléa i-se făcuse în trebuință. Și a totu mersu, până ce în urmă nu a voit să se mai întorcă în Trgul-Mare fără Elena Soreanu, fică mai mare a dlui Soreanu.

Și ea a mersu de bună vofe, că Alexandru Velințanu i-se părea omu mai întreg și mai cinstit decatu toți tinerii, ce s'au întorsu pre la casa lor. A mersu de bună vofe, că nu știu cum, dar atăta încredere avea în Velințanu, cum nu i-s'a mai întâmplat să aibă în altă străin.

Velințanu i-a fostu soțu credincios și iubitoriu. Pre lângă aceea era bun și milosiv față de cei bolnavi și năcăjiți. Îi căd bine să-lu vadă, câtă siliuță își dă să aline suferințele bolnavilor, să-lu vadă câtă de neobosită e, cândă e vorba de mântuirea vieții și celu din urmă cerșitoriu.

Nu mai cu una nu se putea împăca, numai unu lucru o neodihna. Alexandru nu voia să știe despre biserică și Dumneșcu. Ce-i drept pre ea nu o împedea în rugăciuni și dela biserică, dar elu nici odată nu se ruga, nici odată nu mergea la biserică.

Vedendu că elu nici o vorbă nu amintesc despre religione, a început vorba ea, dar elu a întors'o în altă parte. Ce să facă? Să stăruescă mai departe, să îi ceră samă? Ore nu va avé urmări rele, nu se va strica pacea în casă, nu îi va opri și el rugăciunile și cercetarea biserice? Nu va fi ore

mai bine, să aștepte vre-o ocaziunea favorabilă, cândă va fi aplicat, să o asculte, ér până atunci să se roge la Dumneșcu? Așa trecu unu an.

Necredința lui Alexandru i-a făcutu multe césuri rele cu deosebire după ce toate încercările de a-lu întorce au răsă fără rezultat.

La unu născu o copilă, însă fericirea de mamă, ce a simțit'o, nu a ținut multă. Sculându-se din bóla nascerii, din negrijă s'a răcit și bolnavit din nou. La început nu voia să supere pre Alexandru, mai târziu Alexandru nu era acasă. Precându s'a întorsu, bóla se îngreunase. Cercat'a elu totu ce i-a spus știință, frământatu-și-a mintea. Tote înzădar! În Vinerea mare spre Sămbătă Elena s'a mutat la cele vecnice.

Înainte de a muri s'a împăcatu cu Dumneșcu, apoi luându-și inima în dinți i-a cerut lui Alexandru promisiunea, că pre mica Elena o va cresce în frica Domnului. Sdrotit până în adâncul inimii i-a promis s'erbătorește, era ea a murit mai liniștită știind, că dacă odată i-a promis, va și face.

Și ér au urmat zile grele pentru Alexandru. O singură mângăiere mai avea, pre mica Elena. Socrii au cerut'o la dînsu, dar elu nici nu a voit să audă. Copila a ținut'o la sine, dar a crescut'o în frica Domnului. Așa a promis Elena în césul din urmă, și dacă i-a scăpatu odată vorba, vorba dată îi este sfîntă.

Mătușa Elisabeta mai înainte nu a voit.

sanționarea prealabilă a proiectului matriculelor civile este numai o manevră a guvernului spre a înfrica opusțiunea născută în țară cu privire la politica lui bisericească, ca și cum ar voi să dică, că pre lângă totă opusțiunea elă totuși se încrede în puterile sale de a face din proiect lege.

Nu mai să nu se înșele și să nu fie ră-tăcirea de apoi mai rea ca cea dintăi.

Opusțiunea bisericească și națională la proiectele guvernului. — Foile guvernamentale sunt foarte necăjite, că de o parte catolicii fac mare opusțiune politicei bisericesci a guvernului, ér de altă parte adunările populare ale Românilor pretutindenea în unanimitate se opun a ceea-și politice. Coincidența acésta de interese a catolicilor cu Românil le genéză foarte multă. Totu mereu strigă în contra catolicilor, că se asociază cu „inimicii statului magiar,” ér Românilor le impută, că opusțiunea lor nu porcede din convingere, ci numai pentru aceea o au înscenat, ca să mărescă neplăcerea guvernului, ce trebuie să o simță vedându-se în conflict cu catolicii. Pentru aceea catolicilor le recomandă să încete cu opusțiunea genându-se a avé soți pre „inimicii statului,” fiind că cred, că încetându resistința catolicilor, va înceta și a Românilor, cari se vor vedé éráși singuri.

Precum se poté vedé ușor, foile guvernului voescă să omóre două musce cu o lovitură. Cred, că făcându pre catolici să se retragă, se vor retrage și Românil, și așa opusțiunea cea mai mare față cu politica bisericească a guvernului va înceta de-odată, și guvernul apoi va poté face ce voesce. Și ca să fie sigure de succes, pre catolici, nu umblă să-I mulțămescă prin promisiuni, ci se provocă totu la patriotismul lor, ca și cum opusțiunea lor ar fi daunăciósă patriei. Căci știu, că nici un catolic nu vre să trecă de rău patriot. Și durere! manevra acésta a și avut la unii efect, cum s'a în-

să vină la el, dar a venit îndatăce a înțeleș, că e vorbă, ca mica Elena să nu ajungă pre mâni străine. Copila crescea din zi în zi. Se făcuse bună și frumoasă, și mâna ei môle și sărutările ei nevinovate multe grijă au alungat, multe crețe au oblit. Fusesse și în institute de creștere, dar de ați vară rămăsese acasa. În iernă a fost dusă la moși și tocmai eri sosi acasă, și cu ea sosi în casă și viața și veselia.

La Velintană fără Elența îi era pustie casa. Sara cându îi aștepta să vină și îi eșia în cale, uita de obosélă și parecă ajungia și elu în negrija și mintea ei de 15 ani.

Multe au venit asupra lui, numai una să nu mai vină, numai pre Elența să nu o pérđă! Simte că de ar perde-o și-ar perde și mintea, ori și-ar pune capetă vieții. O gróză îl cuprinde, cându își aduce aminte de săptămâna mare. În săptămâna mare a murit mama-sa, și totu în săptămâna mare i-a murit și soția abia după un an dela cununie.

Și săptămâna mare ér i-a adus bôlă în casă. În Miercuria mare Elența a cădută la pat și până Vineri starea ei i-se înroutăși într'atata, de speranță de scăpare nu mai era. Atunci ne mai putendu să îi vadă chinurile, se smulse de lângă patul ei și începu să alerge prin oraș cu ochii înholbați, cu părul sburlit, ca un nebun.

Era pre înserate. În biserică slujba era mai spre gata. Tocmai începuseru strănile să cânte luminătoria neîntrecută: Cu trupul adormit fiindu ca un muritoriu, împérate și Dómne, a treia și ai înviat șcl. Dar ce

implat cu preoțimea catolică din comitatul Selagiului, carea în adunarea comitatului a tăcut, cându a vedut, că Românil atacă politica bisericească a guvernului. Suntem siguri însă, că apucătura acésta nu va avé nici un rezultat la partea cea mai alésă, mai cultă și mai inteligentă a catolicilor, și cu deosebire la factorii conducători.

Ce se ține însă de Români, după ce politica bisericească a guvernului jiguesce și interesele noastre bisericesci și naționale, suntem siguri, că ei vor continua chiar și atunci, cându vor rămâne numai singuri.

„*Omnia fiunt, fieri quae posse negabam*“.
— Cându au plecat peregrinii nostri la Roma, cine ar fi cređut, că foile șoviniste și din actul acesta vor face act politic. Tote popórele și-au trimis peregrinii la Roma din incidentul iubileului Sântiei Sale. Și Românil n'au voit să rămână și de astădată înderptul tuturor europenilor, și chiar și a celor din celealalte patru continente, după ce pre noi ne mai légă de Roma și suveniruri naționale. Și étă foile șoviniste pășesc cu absurditatea, căci altcum nu o putem cualifica, cumcă Românil s'au dus la Roma, ca să róge pre Sântia Sa, să le mijlocéscă audiență la Mafestatea Sa în cauza memorandumului. De cându e lumea, hârtie mai pacientă n'a fost cu aceea, care a suferit să se scrie pre ea minciuna asta corurată.

Le cade foilor șoviniste gre, că Românil uniți nu s'au asociat ca un apendice la cele două peregrinaje ale catolicilor magiari. Amu șisă de repetite ori, că suntem uniți cu romano-catolicii din țară, fie ei de ori ce limbă, în credință și caritate. Și credința acésta suntem și gata a o apăra la olaltă cu ei în contra la ori ce inimic. Manifestarea credinței noastre însă pre terenul vieții publice bisericesci este o afacere, ce ne privesce singuri pre noi independent de ei, fiindu noi uniți în o mitropolie de rit și

caută în biserică medicul Velintan? De 20 de ani, de cându e în Tergul-mare nici odată nu a fost! Érá elu înainteză prin mulțimea ce îi face cale, înainteză până aproape de altariu, se pune în genuchi, își plécă capul pre mâni și plânge, plânge cu amar: „Dómne! de ești și ai putere, lasă-mi pre Elența și îți voi sluji în toate zilele vieții mele.”

Mulțimea a eșit în procesiune cântându cu mic cu mare, dar cându s'au întorsu pre Velintan totu în acel loc și totu în genuchi l'au aflat. Și crispicul a avut de lucru până să îl facă să înțelégă, că din biserică trebuie să ésa.

Cându s'a întors acasă Elența dormia liniștită, ér până dimineața ferbințela mai de totu i-s'a potolit.

În săptămâna mare sara preotul spunea cu multă îndestulare la ai sei, că astăzi i-a venit la mărturisire omul, despre care nu credea, să se mai reîntorcă. În Dumineca Pascilor Velintan s'a cuminecat dimpreună cu cealalt credincios și s'a cuminecat cu atâta pietate, de la mulți le-a dat lacrimile în ochi.

A mai trecut un an de atunci. Mătușă a mai întinerit de cându cu întorcerea lui Alexandru. În totă sara și în totă dimineața mulțamia lui Dumneșu pentru întorcerea nepotului său, ér Elența își împreuna rugăciunile cu ale ei.

Eri s'au mărturisit toți trei, ați se cuminecă, apoi mergu la mormintul Elenei să se róge pentru sufletul ei.

limbă diversă nu subordonată ci coordonată Mitropoliei lor. În acésta ne-am născut, am crescut și trăim, și acésta întrégă și nejnignă voim să o lăsăm moștenire și urmașilor nostri.

Ne-am dus la Roma la Părintele nostru bun și comun ca Români uniți, și nu ca apendice a altora. Dacă foilor guvernului său catolicilor magiari asta nu le place, n'avem ce le face. Suntem mulțămiți, că Sântia Sa ne primece cu brațele deschise ca și pre ei, căci și noi suntem fii credinciosi ai Lui, ca și ei.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Despre autonomia bisericeii catolice în zilele trecute a apărut o broșură nouă. Auctorul crede, că autonomia numai așa li-se poté da catolicilor, dacă biserica catolică în schimb ar lăsa o parte din averea sa la dispoziția statului pentru scopuri culturale. Se crede, că auctorul broșurei nu stă departe de cercurile guvernamentale.

Agitațiunea pentru și în contra politicei bisericesci a guvernului continuă.

Roma.

Diariul „Osservatore Romano” publică o convorbire cu un membru de frunte din casa magnaților dela noi, despre politica bisericească a guvernului nostru. După respectivul membru, catolicii ei își de vină, că lucrurile au ajuns așa departe. Sub regimul lui Tisa au stat cu mâinile în sîn și au lăsat să se întărescă elementele contrare bisericeii catolice. Elementele aceste acum se țin destul de tari ca să pretindă dela guvern căsătoria civilă și celealalte. Și guvernul s'a vedut silit, să o facă, parte ca să-I mulțămescă, parte ca să le îndrepte atențiunea dela alte reforme necesare, pre cari însă nu le poté realiza.

Pontificele a primit în audiență pre toți conționarii, cari în săptămâna mare au ținut predică în bisericile din Roma. Pontificele le-a lădat zelul și i-a îndemnat să continue și pre viitoru cu aceea-și rivnă. În fine le-a împărtășit binecuvintarea sa apostolică.

Frância.

Marchisa Plessis-Belière înainte de asta cu 2 ani a testat întrégă averea sa Pontificelui. Consăngenii însă au combătut testamentul sub cuvint, că Pontificele fiindu suveran străin, nu poté posedé avere imobilă francesă. Judecătoria supremă luând în considerare protestul consăngenilor a nimicit testamentul.

Rusia.

Ivorsky, care a fost trimis să feliciteze pre Sântia Sa Leon XIII cu ocaziunea iubileului său, în numele Țarului, să fi asigurată pre Papa, că biserica catolică în Rusia se bucură de libertăți și favoruri ca în ori ce stat catolic. Neînțelegeri sunt puține și și la aceste guvernul e cauza ci preoțimea polonă, carea nu se supune cu sinceritate guvernului, ci în continuu machineză și umblă

să pescuască în turbure. Și Pontificele ar face mare serviciu bisericii catolice din Rusia, dacă s'ar adresa către preoțimea polonă, precum s'a adresat către catolicii din Franța, și o ar provoca, să se supună guvernului rusesc cu totă sinceritatea și să nu-l constrângă a folosi măsuri excepționale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pre lângă proiectele de legi bisericesci, ce preocupă guvernul nostru și cari agită de atâta timp în mod neplăcut întregul publicul, se mai vorbește despre o înmulțire a *artileriei de câmp*.

E constatat, că armata noastră în astă privință are lipsă de îmbunătățiri. 28 diviziune baterii de câmp sunt insuficiente pentru armata comună. Cu cele 30 milioane destinate pentru adaptarea acelor însă, — guvernul nostru ar dori mai bucuros să echipeze și provadă cu artilerie armata *de honvege*.

Anglia.

Se știe, că proiectul de lege *home-rule* al lui Gladstone, după prima cetire în parlament, a provocat o adevărată furtună. Conservatorii și o parte a liberalilor disidenți au pus totul în mișcare, ca să impedeze desbaterea lui. Ei au provocat de o parte protestele populației protestante din Malster, ér de alta, deputatul Balfour a propus în cameră, ca să se dea votul de neîncredere regimului și bătrânului Gladstone. Casa de Jos însă, în ședința sa din 27 Martie, a respins cu 319 contra 272 voturi propunerea lui Balfour, și a admis de urgență luarea în a doua cetire a proiectului numit, îndată după feriile Paștilor, în ședința din 6 April. Și e speranță întemeiată, că primindu-se, se va pune capetă sistemului de administrație greșit și nedrept, sub carea geme biata populație a Irlandei, acum de 700 de ani.

Germânia.

Proiectul de lege militară amenință cu crize. Se știe, că comisiunea parlamentară emisă pentru examinarea lui, l'a reieptat. Guvernul însă îl susține morțiș. Nu e neprobabil, ca după serbătorile Pascilor guvernul să recurgă chiar la dizolvarea parlamentului. De altă parte, descoperirile lui Ahlwardt și promisiunile lui de a dovedi abuzurile denunțate, țin lumea într'o continuă agitație.

Francia.

Diferințele escată între senat și cameră, mai ales cu privire la votarea bugetului, au adus pre neașteptate căderea ministerului Ribot. Era vorba de separarea din buget a impozitelor pentru beaturi, la ceea ce camera s'a opus. În urma acesteia ministerul în sara de 30 Martie și-a dat dimisiunea. Faptul acesta, de o parte, ér de alta expectările țării „Norddeutsche allg. Zeitung“ contra odiului manifestat față cu Germanii espulsați de curind de pre teritoriul francez, expectările țare-

viciului contra Franței, cum și pagubele cauzate prin arderea arsenalului din Lille, au făcut reia impresiune poporului francez în presara serbătorilor sale.

Cu formarea noului ministeriu, Carnot a fost însărcinat pre Felix Jules Méline, fost președinte al camerei și subsecretar de stat sub Grévy, un caracter integru, dar silințele lui Méline au rămas zădarnice. După el a luat asupra sa formarea cabinetului Dupuy.

Correspondințe.

Blaiu, 5 April 1893.

Stimate Domnule Redactor!

După cele ce s'au scris în timpul din urmă în „Unirea“ despre cele două sinode provinciale ținute sub Mitropolitul Vancea, precum și despre condițiunile sinodului electoral din 1868, n'amă fi crezut, că dl. N. Densușan va mai cuteza a eși în public cu marfa sa veche și putredă. Ne-amă înșelat însă amar. În Nr. 65 al „Gazetei“ dl. Densușan éráș începe un șir de articuli în un stil bombastic copilăresc, ca să arete, în ce „pericul“ ar fi adus biserica unită cele două sinode provinciale ținute sub Mitropolitul Vancea. Nou nu dice nimic, ci repetese ce a quis în toamna anului trecut, cu adausul, că vorbește acum și despre opurile celebre ale Iesuiților, din cari pôte n'ă vedut în viață n'ă unul. Neadevărurile istorice cuprinse în condițiunile sinodului electoral din 1868 éráș le repetese. Bieții „Iesuiți“ ér sunt de vină, că dl. Densușan n'are absolut n'ă o cunoștință fundată n'ă despre biata biserică românească calvinăscă dinainte de unire, n'ă despre biserică unită, n'ă despre biserică catolică, n'ă despre cea orientală, n'ă despre cea antică. Totu ei sunt de vină, că dl. Densușan nu-și la ostenela să resfoască Pravila saș Pidalionul saș pre Beveregiu, ca să se convingă, că sinodele din 1872 și 1882 fură ținute după prescrierile canonice vechi ale bisericii orientale. Mai departe Mitropolitul Vancea este de vină, că dl. Densușan nu știe, că jurământul discrețional se poftește în ori ce corporație dela membri ei, și eo ipso și în un sinod provincial. Mitropolitul Vancea e de vină, că în acele două sinode a ținut unitatea în credință cu biserică catolică, cu carea ne-amă unit. Vancea e de vină, că dl. Densușan nu se pôte desbrăca de ura nedreptă a fanariților, ereticilor și francmasonilor față cu biserică catolică și față cu Papa; de unde cine nu grăesce ca dînsul despre biserică, ci ca Mitropolitul Vancea, acela „periclităz“ biserică unită, cu care dl. Densușan afară de bieții articuli din „Gazeta“ nu mai are n'ă o altă legătură. Trebuie că dl. Densușan a fost vre-odată în mare pericol în Ardél, de vede pre la noi totu pericole.

Dl. Densușan se vede, că ține clerul unit de forțe ignorant, dacă cugetă, că are lipsă, ca să vină dînsul să-l facă atent la pericolul închipuit al dl. Densușan, érá de altă parte dacă crede, că clerul și poporul unit va crede dl. Densușan, că episcopatul și lamura clerului nostru din cele 4 diocese n'ă știut ce face în cele două sinode, și de abia acum vede „pericolul“, după ce dl. Densușan s'a îndurată a vorbi de pericolul, în care proprie nu e biserică unită ci e dl. Densușan.

Îl lăsam însă pre dl. Densușan să gate „profundul“ său studiu teologico-dogmatic-biblico-istorico-canonice, cu cari nu s'a ocupat n'ă cându până acum. Vomă arăta apoi cu totă rēcla și obiectivitatea ignoranța deplină a dl. Densușan în lucrurile cu cari se ocupă acum. Vomă demasca apoi atunci fără lēcu de genare și grosolanele neadevăruri istorice cuprinse în așa numitele condițiuni ale sinodului electoral din 1868 cu cari se face atâta abuz. Vomă arăta cu manualele de teologie folosite în Blaiu din timpurile cele mai vechi, că în sinodele cele două din 1872 și 1882 se cuprinde credința, ce s'a învățat în Blaiu tot-deuna. Până atunci continue-și dl. Densușan numai liniștit expectările sale în contra unui mort, care nu se mai pôte apăra, și pre care n'ă avută cutezarea a-lă ataca până a fost viu.

Bb.

Noutăți.

Din Arhidieceșă. Vasiliu Suci, Benjaminu Papi și Aureliu Drăganu în 30 Martie au fost ordinați de către Ilustritatea Sa Episcopul Sabo de diacon, ér în 2 a l. c. de preoți. Vasiliu Suci e denumit de administrator parochial în Benic protop. Alba-Iuliei, Benjaminu Papi adm. par. în Șarșul ungh. cu filia Băgaci protop. D.-S.-Mărtin, érá Aureliu Drăganu adm. par. în Borza protopopiatul Dergei.

Alegeri pentru sinodul electoral. În 30 Martie s'a ținut alegerile de delegați pentru sinodul electoral din 16 April a. c. Încă nu cunoșcem rezultatul tuturor alegerilor, dar cunoșcem spiritalul, de care e pētruns clerul nostru din Arhidieceșă și scimă, că pre lângă o conducere centrală bine îngrijită își va sci și va și pôte alege în ternariu numai persoane într'adevăr vrednice. În tractul protopopesc a Blaiului a fost ales: Ioan Popă Păcurariu din Turi și Nicolău Lațu din Crăciunel.

Închiserea de stat din Segedin. Un anumit Andreanszky Jenő, închis pentru duel, a trimis diariul „Budapesti Hirnap“ un feuilton despre prinsonerul de stat de acolo. În scrisoarea sa laudă pre Dr. Vasiliu Lucaci și pre slovacul Svetozar Hurban. Dice, că sunt oameni culți și plăcuți. Hurban se feresce de politică, precând Lucaci politisază bucuros. Se svonesce, că prinsonerilor li-se va reduce și puțina libertate ce mai au.

Fometea în Rusia. În vre-o câteva guvernamente de ale Rusiei a început să graseze de nou fometea, și în multe locuri, cum e Podolia, Ucraina și ținuturile de lângă Volga fometea e însoțită de tifus. Guvernul rusesc a asemnat 50 milioane de ruble pre sama celor lipsiți, dar precum se spune n'ă aceste nu ajungă atâta de mare lipsa, și atâta de mare numărul celor fără hrană.

Arderea unui arsenal. Arsenalul militar din Lille (Franța) a ars cu desăvșire. Focul a distrus tot materialul pentru cătușe și încărcătura proiectilelor cu melinită, precum și toate instrumentele, asupra cărora până acum sa păstrat secretul. Paguba se urcă la preste un milion de franci.

Casuri de morțe. Simeon Simont, preot în Șarpatoc protop, Reghinului a repausat în 31 Martie a. c. — Nicolău Popă, paroch în Cluș-Mănăsturu, vice-protop onorariu a repausat în 2 a l. c. în etate de 71 de ani. În veșt amintirea lor!

Pentru procurarea de recuisite, siguri flamure, policandre, albitori, obiecte pii, icone și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui Süte și comp. din Budapesta, cari la dorință trimit gratis catalogul-prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Panama.

Printr'o fatalitate curiosă, dar care se explică foarte ușor luându-se în considerare decăderea sentimentului morală din timpurile noastre, cuvântul *Panama*, destinată a eterniza una din operele cele mai mari ale genului omenesc, a ajuns să însemneze totodată și unul dintre cele mai vestite scandale, ce îngreunăz istoria omenirii. De vreo câteva luni de zile nu deschizi o foie, nu cetesci o revistă fără ca să dai preste rubrica „Scandalul de Panama”. Nu va fi așadar fără de interes dacă în cele următoare vom da o privire fugitivă asupra acestei întreprinderi uriașe și asupra modului cum s'a prefăcută în fum un capital de o mie de milioane de franci.

* * *

Preocuparea de a ajunge la o comunicație directă între oceanul atlantic și cel pacific, deosebită de cea plină de pericole dela capul Horn, adică dela punctul cel mai extrem al Americii de sud, datăz chiar dela descoperirea lumii celei noue. Începând cu Cristofor Columb, diferiți exploratori au traversat în sus și în jos continentul spre a găsi o cale mai scurtă către Indi. Ostenele lor însă au rămas zădarnice, căci o asemenea cale naturală de comunicație nu există. Atunci omenii începură a se gândi la tăierea unui istm, adică la facerea unei căi artificiale care să împreune cele două mari oceanuri. Pre la mijlocul secolului XVI întâlnim pe Lopez de Gomara, carele spre acest scop își frânge capul cu trei proiecte pentru trei localități deosebite, Tehuantepec, Nicaragua și Panama, întocmai precum și-lu frânse ceva mai târziu, Papa Sixt V în privința tăierii canalului de Suez. Discutarea proiectelor lui Lopez încetă și ea în curând, căci Filip II, împins de vestita campanie a Indiilor, care vedea în toate acele încercări un pericol pentru interesele sale, dădu un decret în virtutea căruia sub pedepsă de moarte se opriră explorațiile prin locurile numite pentru aflarea sau tăierea istmului dorit.

Re luarea acestor proiecte și pôte chiar deplina realizare a ôre căruia dintre ele, ca atâtea alte lucruri mari, fu rezervată vécului nostru. Încă de pre la 1820 inginerii pășiră înainte cu fel și fel de proiecte alcătuite pre basa unor studii noue făcute la fața locului; proiectele însă cădură unul după altul fiind-că toate concluderă la un canal cu stavilare ¹⁾ și afară de aceste, cel proiectat preste Nicaragua avea să cuprindă și un tunel lung de 6 kilometri: împrejurări cari se socotiră inadmisibile în avântul ce l'a luat navigațiunea și mai ales cu enormele proporțiuni în cari începură a se construi năile în vécul nostru.

Astfelu idea unui canal cu stavilare fu părăsită, rămânând în perspectiva viitoriului idea unui canal nivelat, care ar întruni toate condițiile reclamate de lipsurile și de interesele navigațiunii.

Idea acesta se și afirmă cu totă tăria la Congresul internațional de geografie, ținut în 1875 la Paris. Atunci se esmise dorința „ca guvernele interesate pentru deschiderea unui canal interoceanic să continue studiile cu cea mai mare activitate posibilă preferind proiectele, cari ar presenta folosele cele mai bune pentru naviga-

¹⁾ Canalurile cu stavilare (écluses) se construiesc astfel, ca nala să pôtă străbate o ridicătură ce ar sta înainte. Spre acest scop în locurile respective nala așteptă până când prin stavile sau prin pedeci artificiale nivelul apei se ridică la înălțimea necesară, când deschidându-se stavilele din partea opusă, curentul o duce mai departe. Din contră canalul nivelat se numește acela, care e tăiat în chip de a se elimina ori ce ridicătură din drumul său. Dacă aceste din urmă canale sunt mai practice, se înțelege dela sine că sunt și cu mult mai costisitoare, trebuind, precum vom vedea chiar la Panama, să se stergă une-ori munte întreg de pre fața pământului.

țiune.” Congresul numi apoi un comitet pentru continuarea cesiunii aduse înainte. În decursul unui an adună fondurile de lipsă, obțin concesiunea Statelor Columbiei și recrută personalul pentru expedițiune; așa încât la 7 novembre 1876 acosta și plecă spre Panama. Măsurarea și luarea planurilor ținu până în 1878; ér în anul următorii capii expedițiunii B. Wyse și Reclus, amândoi ofițeri distinși din marina franceză, supuseră rezultatul studiilor sale membrilor Congresului, cari și adoptară cu mare majoritate concluziunile favorabile întreprinderii, prin următoarea motiune: „Congresul socotesce, că tăierea unui canal interoceanic cu nivel constant, așa de dorită în interesul comerțului și a navigațiunii, este posibilă, și că acest canal maritim, pentru a răspunde ușurătăților de apropiere și de folosințe ce trebuie să le înlesnesc înainte de toate un asemenea pasaj, are să se îndrepteze dela golful Limon la baia de Panama.” Omul chemat a-și lega numele de acestă operă, pre cât de îndrăsnită pre atât și de folositoare, a fost francezul Ferdinand Lesseps. Încurajat de succesul ce-lu avu cu canalul de Suez, mișcat de laudele pre deplină meritate, ce i-se aduseră în aplausele întregi lumii civilizate la 17 Novembre 1869, ziua deschiderii acelei căi nu mai puțin importante, dîsul nu se uită nici la greutățile cunoscute de alții, nici la înaintata sa etata, ci cu o bărbăție vrednică de admirat luă asupra sa direcțiunea generală a întreprinderii. „Amicii mei,” dîse el anunțându acul pomenita motiune a Congresului, „au voit să mă desfătuiesc, spunând că după Suez eu aș trebui să mă odihnesc. Ei bine, dacă se întrebă un general care a câștigat deja o bătălie, de voesc să câștige și o alta, el nu pôte refusa.” Aplause sgomotoșe și unanime acoperiră aceste nobile cuvinte ale omului de știință, ér el câteva luni mai târziu plecă spre Panama, ca să deschidă în persoană uriașele lucrări.

(Va urmă.)

Dionisiu și Sibifele.

Scene din timpurile Cesarilor de

Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

XV.

În dimineața următoare Paul și cu Filip, care acum se bucura de libertate, se găsiau pre calea, ce duce către Formia. La dejunul, ce l'au luat împreună cu toți, el a pregătit așa mai pre departe pre mamă-sa, căci se gândia, că dacă o moarte grabnică și îngrozitoare îi este sôrtea apoi cel puțin să nu fie și neașteptată.

Domnei Aglae la sărutatul de despărțire nu i-s'a părut de loc, ca acela să fie cel de pre urmă sau dora pre multă vreme. Ea se gândia la impresiunea, ce o va face fiul ei Romanilor, când le va arăta dibăcia și arta cu care Grecii pricep călăritul. Și Paul era mare meșter în acesta.

Îngrijat se despărți Paul. Însă ajuns odată pre calea apică, unde domnia o mișcare nelădatată, se scutură de ori ce umbră de întristare.

Chiar trecea cu însoțitorul său prin pörta dela Formia, când se întâlnesc cu o grupă. Era un bălat încunjurat de sclave. El părea să aibă vre-o 6—7 ani. Fața îi era bătrănică și construcția debilă. Membrele lui micușe se pierd în vesmintele prețioșe și tivite cu aur. O nubiană ca și întunerecul îi ținea de mână.

Chiar în acel moment fața copilului se făcu palidă și se schimonosi grozav.

Bătea din picioare furios și striga, câtă îl lua gura: Omoriți-lu, nimiciți-lu!

O jucărie, ce o avea în mână, a cădută la pământ. Din întâmplare trecea un câne și i-a luat-o în gură. Cânele era acum în mână unui sclav.

„Sermanul câne, el a creșut, că tu voesc să te joci cu el,” îi dîse femeia nubiană. „Dar tu pentru aceea nu-i vei face nimic.”

„Omora-lu! omora-lu!” strigă una după alta bălatul furios. Totă sângele i-a fost năvălit în față de mânie și bătea cu picioarele în pământ. „Ligdu, bunul meu Ligdu sdrobește-i capul!”

Ligdu prinse grumășul animalului în mână și îl strinse până îi ieși limba. Așa să sfârși viața acestei sermane creaturi. Apoi aruncă cadavrul la pământ.

„E mort? întrebă bălatul pășind spre el și cercându cu piciorul. „O, ce bună a fost asta!” Și bătea în palme.

Părea, că toți s'au îngreșat. Grupa porni. Paul cu tovarășul său încă își continuă drumul.

Se apropiau de palatul Marmura, când le eși înainte o mare mulțime de omeni.

Între aceștia se găsia și Telus. Câtă ce-lu zări alergă la el să-i spuie, că August a descoperit în Alesandru regele Judeilor, ce să da de fiul lui Irod, un om mișel, ce sub acesta mască avea alte gânduri și l'a și pedepsit cu robie vecnică.

A condus apoi pre tinărul bărbat la grajdurile împărătesci. Ligdu încă era acasă pre aci. El îi conduse drept la grajdul lui Seian. Acesta era curățel și recoros. Păreții erau îmbrăcați în viță selbatică. Colosalul animal avea gura liberă, dar capul îi era legat în curele, care erau îndesuite de asupra în grinți.

Paul toate le scruta cu atențiune. „Curelele aceste și suciturile servesc ca să-lu ridicați în sus, când i-se așterne, nu-l așa? Și prin găurile de-asupra iescii i-se lasă nutremitul de din afară, am găcit?”

„Gândesce omul, că tot pre aci ai umbliat!”

În părete de-asupra iescii era o deschidătură peșis prin care intra lumina în launtru, de aici putea omul privi la el, fără să fie observat și mai ales capul uriaș i-se vedea bine. O scară mică conducea pre galerie de asupra grajdului.

„Servitoriul meu Filip îi veți căpeta un loc bun pre galerie și veți griji să nu ducă nici o lipsă,” dîse lui Telus și sclavului Claudiu. Bătrănul servitoriu aprobă cu o mișcare ușoră din cap.

O mulțime de lume să stringea la grajdul lui Seian. Între aceștia recunosc Paul și pre tinărul Irod Agripa de mână cu copilul cel palid și furios de pre drum. Acesta împins de curiositate întră în grajd și cu ochii lui de demon fixa fețele celor prezenți.

„Cine să fie acest copil monstru?” întrebă Paul încetinel.

„E fiul cesariului Germanic, dar nu făgăduiesc bune,” răspuse Lanista, „de astfel nici nu-i mirare, căci el a petrecut de dimineața până sara tot între soldații selbatici, pre cari deja îi imităz.”

Între aceste micul Cai să apropie de

Seianu, cu toate ca Ligdu lu opria mereu. „Oh, acesta e calul celu mare!” eschiamă elu cu plăcere și săria și juca, „dar unde-l ore omul, care lu va infrēna? Ași vrea, să-lu vedū!”

Nime nu i-a răspunsu.

„Tu ești acela!” strigă deodată arătându spre Paulu. Apoi lu privi aspru ca un bătrānu espartu, dreptu in ochi, ca să vadă, ce efectu au făcutu asupra lui vorbele aceste, ca să vadă, dacă a găcitū. „Sci tu deja cum îți va merge?” Mai întâi te va trāni josu, apoi va juca deasupra ta și pre urmă te va dumica cu dinții. Ian spune-mi ce dicit la asta?”

Paulu i-a întorsu spatele și nu-lu învrednici de nici o vorbă.

„Oh, ție îți este frică, vedū eū? Continuă spaīma de copilū; „eū încă viu in circū și nu te voi scāpa din ochi nici pre o secundă. Acesta va fi de minune!” Și ărași bătea in palmi de plăcere.

De ț-ar sări ochi inainte de a vedea acesta, satano!” murmură intră dinți bătrānulu Filipū.

Intr'aceea folosise Ligdu timpulū și spre altceva. Elu observase, cum lui Paulu la o mișcare indignată îi căduse unū obiectu micu albū la pământū, fără ca Paulu ori altulū să fi observatū. Ligdu ghici îndată, spre ce-i va să servescă cuprinsulū acelu vasu. Puse mai întâi piciorulū pre elū, ăra într'o clipită potrivită lu ridică și-lu ascunse.

Caiū intr'aceea nu se mai putu impotrivi dorulū de a se apropia de calū. Intră in îngrăditura lui și se apropia de elū așa, câtū îi putea atinge cōda.

Ligdu sări cuprinsu de spaīmă la îngrăditurā și chemă pre prințulū afară. Inșă înzădarū.

„Frumosū calū! Mare calū! Bunū calū!” țicea Claudiū plinū de admirare, in vreme ce țși întinse brațulū și neteția cu mână cōda calulū.

Selbaticulū Seianū se părea că-i place netețirea, dar asta ținu numai câteva clipele. Acum incepu a necheza și arunca piciorule din apoi in aerū, ca și cum ar fi voitū să scape de molestulū sēu admiratoriū, și mai înainte de ce s'ar fi pututū impedece, zăcea monstruosulū fiū alū unui părinte eminentū la pământū. Era plinū de sânge, striga și se vāeta, precum ar fi făcutū ori care fiū de muritoriū intre asemenea imprejurări. Și cum zăcea elū acolo, era in pericolulū de a fi călcatū de Seianū mai înainte de ce s'ar fi întâmplatū lucrulū acesta cu Paulū.

Dar Ligdu lu trase repede din apropierea calulū. Copita lu lovise chiarū in față și cu putere mare. Abia îi mai puteal cunōsce fruntea, ochi și nasulū. Ligdu și Telus lu duserā de acolo și acuși se întōrserā cu vestea, că băétului nu i-s'a făcutū nici o rană, carea să însufle îngrijiri.

„Dei au aflatū de bine, să pedepsescā pre monstrulū acesta, care doria să se desfițeze intru perirea ta,” țice Filipū cātrā Paulū, până ce Ligdu era dusū. „Sperd, că va rămānē însēmnatū pentru totā viața.”

„Dă-i pace, prietine!” lu molcomi Paulū. „Ți-ai incredința unsōrea pregătitā de Charicle, — tu să-ți gātesci colo susū așternutalū și să nu-lu părăsesci nici macarū pre o clipită, — dar unde e unsōrea? Pre Charicle l'au chematū la Roma, și elū nu-mi pōte da alta.”

Paulū și Filipū cercară înzădarū vāsulū cu unsōrea.

XVI.

Sosise țiaua, in care aveau să se desvolte jocurile in circū. Inainte de amēdī arșita a fostū nespūsū de mare. Dar acum, cândū sōrele se apropia deja de sfințitū, arșitei a urmatū o recōre plăcutā.

Bāncile circului improvisatū se umplurā deja cu câte-va ore mai înainte de ce s'ar fi inceputū jocurile. Imbuldēla era fōrte mare. Cei ce nu mai aflu locū in bānci, se adunarā la intrarea cea largā a circului. Casele și moșile din totū ținutulū acela erau părăsite de ōmeni. Numai ici colē puteai vedē câte unū copilū, care a rēmasū să păzescā casa și vitele.

In fundulū clădirii ovale era ridicatā o tribunā pentru împēratulū și curtea lui. Ea era acoperitā de unū cortū de mētasā mohoritā. Indosulū ei erau arbori umbroși, cari împărtășiau sceneriei întregi o înfățisare fōrte prietinōsā. De amndouē laturile logii împērătesci erau mai multe scaune imbrăcate in purpurā, pre cari damele celea mai de frunte ale Romei țși arētau lumii frumșeta. Aci ședeau și trei persōne, cărora le servia sclavulū Claudiū. Acelea trei persōne erau Cneiū Piso, Irodū Agripa și miculū Claudiū.

Caudiū a venitū aci, deși lu opriserā medicii. Se făcu așa de furiosū, de nu-lu mai puturā opri. Îi conceserā, să mērgā in circū sub paza sclavulū Claudiū. Totū sclavulū acesta avea să-i spunā, ce se întâmplā in circū, căci de aceea, ca elū să privescā la jocuri, nici vorbā nu putea fi. Aprōpe întregū capulū prințului era adecā învelitū. Copita lui Seianū îi făcuse din întregā fața o rană.

„Bagā de samā, Cneiū Piso, și tu Irodū Agripa, voi aci n'aveți să fiți altceva, fără numai ochi mei. Deit să vē prăpădescā, de nu-mi veți spune toate cu de-amăruntulū. Scos'au calulū?”

„Incă nu,” țice Piso. „Tatālū țeū, māritulū Cesarū, încă nu ți-a cuprinsū locutū pre tribunā, elū și Cesarulū Tiberiū suntū încă cālări pre arenā, — pōte că acolo vorū și rēmanē, pentru ca să privescā din apropiere, ori dōrā să pōtā țeși îndată, de cumva calulū Seianū ar scāpa cu cālărețulū sēu din circū la liberū.”

„Și eū mē ducū! Dați-mi unū calū micū! — O, ochi acestia, suntū orbū! Blăstematulū animalū!” striga Claudiū Caligula și trāgea la legăturile capulū, până ce durerea, ce și-o căusa prin acesta, lu sili, să le dea pace. „Ași voi, ca voi toți să fiți orbi ca mine — in ōra acesta!” strigā din nou, bātēndu-și fruntea cu pumnulū.

„Fōrte multāmimū,” țice Piso.

„Dar pricepe-mē: numai in ōra acesta! Voi toți să vedeți ăra, îndată ce voi vedē și eū.”

Până ce vorbea elū, încetā deodată murmurulū multīmil,

„Ce s'a întâmplatū?” țice Claudiū sculāndu-se de pre scaunū.

„Scotū calulū Seianū pre arenā. Doi inși lu ținū cu nisce curele lungi. Gura i-au legat'o,” esplicā Cneiū Piso. „O țeilorū! Asta a fostū sāriturā!” — Pre unulū din cei doi l'a trasū la pământū și ar voi să-lu țirēscā prin arenā. Acesta pentru ca să se mātuescā, lasā din mână frulū, — dar asta e mōrtea celufalaltū. Dar ță cum sarū alți sclavi intr'ajutoriū, — acum lu ținū patru.”

Până ce se întâmplarā acestea, publiculū lārmaia. Acum se făcu deodată liniște.

„Ce s'a întâmplatū, Piso?” Și Caligula era să sarā in picioare pre scaunū.

„Cālărețulū a sositū pre arenā. Acum se duce de-a dreptulū la calū. — Cu adeveratū unū eroū!” țicea Piso.

„Cum se pōrtā, Piso? Teme-se? Are sbiciū in mână și pinteți la picioare?”

„Nimica din toate acestea. Pre capū pōrtā o pālārie latā, de sigurū pentru a se scuti in contra luminei. Acum dā pōruncā. Ei se silescū a întōrce calulū cu capulū spre apusū. Acum au făcut'o. A! Se vede, că are de gāndū să-lu scōtā de pre arenā și să-lu ostenescā prin unū cālăritū repede.”

„Dar așa ne înșalā,” strigā băétulū orbitū. „Asta să nu i-se concēdā, — să rēmanā pre arenā!”

„Pre picioare pōrtā nisce șine, cari îi ajungū până preste genunchi. Ele vorū să-lu scutescā de mușcăturile animalulū.”

„Ori lu rānesce ori nu, dar ecuilibrulū trebuie să-lu pērdā și să cađā de pre calū, și ce se va întâmpla apoi, o scie ori și cine!” țice Caiū.

„Are și o spadā lungā. Acesta numai îi va impedece mișcările. Dar asta nu o înțelegū de locū.” Și mirāndu-se țși opri vorba.

„Dar grăesce, bunule Piso! Ce nu înțelegi? O, tu nu vrei să grăesci!” striga prințulū îmboldindu-lū fără milā.

„Răbdare, prințule! — Dar ascultā! Acum se apropie de elū bătrānulū lui servitoriū și Lanista Telus. Cestū din urmă are in fiesce care mână câte unū lemnū mai bine de unū cotū de lungū. Partea din susū a lemnelor e grōsā și nēgrā, ce din josū e subțire și selipesce, parcā e de metalū. Servitoriulū pōrtā o laternā. Dar veđū ore bine? Colo e Cesarulū Tiberiū, elū țmī face semnū, ca să mē ducū pre arenā. Iértā, prințule, — trebuie să mē ducū.”

Și Piso se duse și se pogori pre arenā.
(Va urmā.)

Bibliografie.

Testamentul și Literelē fundamentale ale fericitulū Archiepiscopū și Mitropolitū gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașū *Dr. Ioanū Vancea de Buteasa*. Blășiū 1892. Tipografia Seminarulū gr. cat. din Blășiū. Se aflā de vindāre la Administrația „Unirii”. Prețulū 10 cr., cu portū postalū 15 cr.

Mitropolitul Dr. Ioanū Vancea de Buteasa. Schiță biografică. Blășiū 1890. 8° micū. Prețulū 10 cr. Venitulū curatū este destinatū pentru internatulū de fete din Blășiū. Recomandāmū lățirea acestei prea interesante scrieri in cercuri câtū se pōte mai întinse.

A apărutū de sub tipariū **Octolohulū celū mloț** edit. III. Blășiū 1892 și se aflā de vindāre la tipografia seminarialā nelegatū cu prețulū de 80 cr. v. a., legatū cu cālăiū de pānzā cu 95 cr. v. a. Legatū dimpreună cu **Pentecostariulū** cōstā 1 fl. 80 cr. v. a.

Mihailū Eminescu. Studii criticē. Blășiū 1891. Biblioteca „Unirii”. 8° micū, 213 pag. Prețulū cu porto postalū 45 cr. v. a. sau 1 frc. 20 cm. Studiulū acesta, care a provocatū atențiunea cercurilor literare nu numai de dincōce, ci și de dincolo de Carpați, se pōte procura cu prețulū indicatū sau directū dela administrațiunea foil „Unirea” din Blășiū, sau dela „Tipografia Seminarulū gr. cat. din Blășiū (Balázsfalva)”. In Romānia broșurā se aflā depusā la librăria *Sococū*.

